

RAAP-NOTITIE 4453

Natte Natuurparel Valkenhorst

Gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard

Archeologisch vooronderzoek:
een aanvullende notitie

Archeologisch Adviesbureau

1400 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

100 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

230 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: Waterschap De Dommel

Titel: Natte Natuurparel Valkenhorst, gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard;
archeologisch vooronderzoek: een aanvullende notitie

Status: eindversie

Datum: 21 maart 2013

Auteur: [REDACTED]

Projectcode: VALKE2

Bestandsnaam: NO4453_VALKE2

Projectleider: [REDACTED]

Projectmedewerker: [REDACTED]

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 46202 (VALKE)

Bewaarplaats documentatie: RAAP Zuid

Autorisatie: [REDACTED]

Bevoegd gezag: Gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2013

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

Inleiding

In opdracht van Waterschap De Dommel heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in april 2011 een bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van de herinrichting van de Natte Natuurparel (NNP) Valkenhorst in de gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard (Sprengers, 2012; RAAP-rapport 2286). Deze archeologische verwachtings- en advieskaart is toen goedgekeurd door de Provincie Noord-Brabant (Provincie Noord-Brabant, 2011). Het huidige gemeentelijke archeologische beleid voor de gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard is toen slechts ten dele meegewogen in de studie omdat het beleid immers nog niet op punt stond. Dit beleid is pas in 2012 door de intergemeentelijke adviseur, het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE), vastgesteld en geïmplementeerd in de betreffende gemeenten.

In het kader van de huidige vergunningsaanvraag moet het Waterschap de eerder vermelde archeologische studie alsnog toetsen aan het huidige gemeentelijk beleid. Onderhavig document vormt de neerslag van deze vergelijkende studie en is daarnaast het resultaat van een overleg dat heeft plaatsgevonden tussen RAAP en de SRE op 18 maart 2013. Dit document dient beschouwd te worden als een aanvullende notitie op RAAP-rapport 2286.

Geplande ingrepen en archeologische verwachting

Het merendeel van de maatregelen, zoals het dempen van sloten, het vrijzetten van oevers en bosomvorming, betreft ingrepen waarbij geen vergraving van de bodem zal plaatsvinden. Uitzondering hierop vormen het graven van nieuwe sloten in het plangebied en het afgraven van de fosfaathoudende bovengrond op enkele percelen ter hoogte van het Greveschutven. Ten zuiden van het Greveschutven zal in twee zones (12,4 ha) de fosfaathoudende bovengrond worden verwijderd tot een diepte van maximaal 60 cm -Mv. Tevens zullen hier ook twee nieuwe sloten worden gegraven tot een maximale diepte van 100 cm -Mv over een gezamenlijke afstand van 488 m. Op de Erfgoedkaart bezit het meest zuidwestelijke gelegen gebied een lage archeologische verwachting. Ook de sloot die hier wordt aangelegd, ligt volgens de Erfgoedkaart in een zone met een lage archeologische verwachting. Op de RAAP-kaart bezit het gebied echter overwegend een onbekende archeologische verwachting voor natte landschappen omdat het groten-deels binnen een oud ven ligt waarvan de contouren nog duidelijk zichtbaar zijn op het AHN en op historische kaarten omstreeks 1830. Twee smalle zones in het uiterste westen en oosten van het gebied bezitten hierdoor een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars. Ook de eerder vermelde sloot ligt volgens de RAAP-kaart in een zone met een hoge verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars. Het andere gebied en de andere sloot, die zich direct ten zuiden van het Greveschutven bevinden, bezitten op beide kaarten een gelijkaardige verwachting, namelijk een hoge archeologische verwachting (voor vindplaatsen van jager-verzamelaars). Direct ten noordwesten van het Greveschutven zal in 3 gebieden (7,1 ha) de fosfaathoudende bovengrond worden verwijderd tot een diepte van maximaal 30 cm -Mv. Het

belangrijkste verschil tussen beide verwachtingskaarten betreft voor dit gebied de verwerking van recente gegevens omtrent bodemverstoring in de Erfgoedkaart. Hieruit blijkt dat de bodem in de drie gebieden zwaar verstoord is. Uitsluitend het uiterste zuidwestelijk deel van het meest zuidelijke gebied bezit nog een hoge verwachting (voor vindplaatsen van jager-verzamelaars).

Conclusies

Samenvattend kan besloten worden dat aan de opbouw van beide kaarten een gelijkaardig verwachtingsmodel ten grondslag ligt. De verschillen tussen beide modellen zijn niet zozeer het gevolg van andere beslissingscriteria, dan wel de schaalgrootte van de studies. Tijdens de studie van RAAP uit 2011 zijn de natte landschappen binnen het plangebied veel strakker gedefinieerd. Dit heeft niet alleen geleid tot een duidelijkere definiëring van verwachtingszones binnen deze natte landschappen, maar dit heeft ook zijn invloed gehad op de ligging en begrenzing van gradiëntzones binnen het plangebied.

Aanbevelingen

De delen ten zuidwesten van het Greveschutven waar ingrepen plaatsvinden, gelegen in zones met een hoge archeologische verwachting voor jager-verzamelaars, dienen archeologisch onderzocht te worden door middel van een verkennend booronderzoek, voordat de graafwerkzaamheden beginnen. Het overgrote deel van de meest zuidwestelijk geplande afgraving bezit echter een onbekende archeologische verwachting voor natte landschappen. Deze zone dient archeologisch onderzocht te worden middels een extensieve archeologische begeleiding (inspectie) tijdens en na de graafwerkzaamheden (zie figuur 6).

Direct ten noorden van het Greveschutven zal in 3 gebieden de fosfaathoudende bovengrond worden verwijderd. De twee noordelijke gebieden liggen in een zone waar de bodem volgens de Erfgoedkaart verstoord is. Hier gelden geen restricties ten aanzien van de geplande ingrepen. Het zuidelijke deel bezit deels nog een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars. Dit gebied dient archeologisch onderzocht te worden middels een verkennend booronderzoek, voordat de graafwerkzaamheden beginnen (zie figuur 7).

Het verkennend booronderzoek in de zones met een hoge archeologische verwachting voor jager-verzamelaars heeft tot doel om de bodemopbouw ter plaatse te controleren. Vindplaatsen van jager-verzamelaars bestaan voornamelijk uit een vondststrooiing van vuurstenen artefacten, die voorkomen in de bovenste bodemhorizonten (E- en B-horizonten). Deze vindplaatsen zijn bijzonder gevoelig voor bodemverstorende activiteiten. De mate van intactheid van de bodem hangt hier dan ook zeer sterk samen met de gaafheid van een eventuele vindplaats.

In zones waar een extensieve archeologische begeleiding (inspectie) van de werkzaamheden is geadviseerd, bestaan de archeologische werkzaamheden uit een regelmatige inspectie van de gegraven vlakken tijdens en na de graafwerkzaamheden. Voorafgaand aan de archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden dient een Programma van Eisen (PvE) te worden op-

gesteld. Hierin worden de randvoorwaarden bepaald, ten aanzien van het onderzoek. Dit PvE dient in overeenstemming te zijn met de richtlijnen die door het bevoegd gezag, de gemeente Waalre, worden gesteld.

Hoewel het dempen van de sloten binnen de archeologische rijksmonumenten en/of gemeentelijke monumenten niet vergunningsplichtig is, zijn hier toch enkele randvoorwaarden aan verbonden. Deze randvoorwaarden gelden ook voor de gebieden waar bosomvorming is gepland binnen de zones met een hoge archeologische verwachting. De werkzaamheden dienen namelijk zodanig te worden uitgevoerd dat er geen beschadiging van de ondergrond zal plaatsvinden. Archeologische resten worden in deze gebieden immers direct onder het oppervlak verwacht en zijn bijgevolg ook zeer kwetsbaar. Werkzaamheden binnen een monument of binnen zones met een hoge archeologische verwachting dienen aan het bevoegd gezag gemeld te worden en dienen vergezeld te zijn van een plan van aanpak (PvA) waarin de praktische uitvoering van de werken staat beschreven. In dit PvA moet duidelijk tot uiting komen welke maatregelen worden genomen om bodemverstoringen te vermijden (aanpassen bandendruk, vermijden van werkzaamheden tijdens drassige perioden, etc.). Voor rijksmonumenten kan hiervoor contact worden opgenomen met [REDACTED] van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed [REDACTED]. Voor werkzaamheden buiten de rijksmonumenten kan rechtstreeks contact worden opgenomen met de archeologisch adviseur voor de gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard, namelijk de SRE (contactpersoon: [REDACTED]).

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Waterschap De Dommel heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in april 2011 een bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van de herinrichting van de Natte Natuurparel (NNP) Valkenhorst in de gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard (Sprengers, 2012; RAAP-rapport 2286). Deze archeologische verwachtings- en advieskaart is toen goedgekeurd door de Provincie Noord-Brabant (Provincie Noord-Brabant, 2011). Het huidige gemeentelijke archeologische beleid voor de gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard is toen slechts ten dele meegewogen in de studie omdat het beleid immers nog niet op punt stond. Dit beleid is pas in 2012 door de intergemeentelijke adviseur, het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE), vastgesteld en geïmplementeerd in de betreffende gemeenten.

In het kader van de huidige vergunningsaanvraag moet het Waterschap de eerder vermelde archeologische studie alsnog toetsen aan het huidige gemeentelijk beleid. Onderhavig document vormt de neerslag van deze vergelijkende studie en is daarnaast het resultaat van een overleg dat heeft plaatsgevonden tussen RAAP en de SRE op 18 maart 2013. Dit document dient beschouwd te worden als een aanvullende notitie op RAAP-rapport 2286.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (ca. 1.558 ha) wordt in het noorden begrensd door de A67, in het zuiden door de Valkenswaardseweg (N369), in het westen door de A2 en het beekdal van de Tongelreep en in het oosten door 't Groot Huisven en het Heezerven (zie figuur 1). Het natuurgebied Groote Heide valt deels binnen het plangebied.

Locatiegegevens

- *toponiem*: Valkenhorst
- *plaats*: Heeze, Leende, Valkenswaard en Aalst
- *gemeenten*: Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard
- *provincie*: Noord-Brabant
- *kaartblad topografische kaart Nederland, schaal 1:25.000*: 51G
- *grondgebruik*: heide, grasland, akkerland, bebouwd
- *oppervlakte*: 15.582.336 m²; circa 1.558 ha
- *coördinaten*:
 - noordwest: 162.340/379.522
 - zuidwest: 161.934/373.785
 - noordoost: 165.025/379.524
 - zuidoost: 165.725/373.449
- *CIS-code*: 46202 (RAAP-rapport 2286)

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. Specifiek voor het beekdal geldt als richtlijn de KNA Leidraad Beekdalen in Pleistoceen Nederland (CCvD, 2008). RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

2 Maatregelen

2.1 Inleiding

Natte natuurparels zijn de belangrijkste natte natuurgebieden in Noord-Brabant (www.brabant.nl). Deze gebieden bezitten belangrijke ecologische waarden die afhankelijk zijn van voldoende (grond)water en een goede waterkwaliteit. De meeste gebieden zijn echter verdroogd. Om de gewenste natuur te behouden of te laten terugkeren, moet het gebied beter water kunnen vasthouden en bovendien moet de waterkwaliteit worden verbeterd (www.dommel.nl).

De geplande maatregelen voor het plangebied waren ten tijde van het opstellen van de archeologische verwachtings- en advieskaart in 2011 slechts in zijn algemeenheid bekend. Er werd rekening gehouden met ingrepen zoals het dempen van greppels en het omzetten van bos en voormalige akker- en weidegebieden naar heidelandschappen (zie Sprengers, 2012).

2.2 Geplande ingrepen

De huidige geplande ingrepen bestaan uit (zie ook figuur 2):

1. het dempen van sloten
2. het graven van nieuwe sloten
3. afgraven van fosfaathoudende bovengrond
4. vrijzetten van oevers
5. bosomvorming

1. Het dempen van sloten

Deze maatregel vindt plaats over het hele plangebied. De totale lengte van het aantal sloten die gedempt worden, bedraagt 26,4 km. Deze maatregel brengt geen bodemverstoring met zich mee.

2. Het graven van nieuwe sloten

Deze maatregel wordt uitgevoerd ten zuidwesten van het Greveschutven over een totale afstand van 488 m. De maximale diepte van de nieuwe sloten bedraagt 100 cm -Mv.

3. Afgraven fosfaathoudende bovengrond

Deze maatregel vindt uitsluitend plaats in het zuidelijke deel van het plangebied. Direct ten noorden van het Greveschutven wordt in drie gebieden, met een totale oppervlakte van 7,1 ha, de bovengrond verwijderd tot een maximale diepte van 30 cm -Mv. Ten zuiden en zuidwesten van het Greveschutven worden twee percelen met een totale oppervlakte van 12,4 ha afgegraven tot een maximale diepte van 60 cm -Mv. Het Waterschap, zelf, zal uitsluitend het trapeziumvormige perceel hier inrichten (oppervlakte = 8 ha).

4. Vrijzetten van oevers

Centraal in het plangebied worden ter hoogte van 't Ver Ven oevers vrijgezet over een afstand van 30 m. Dit houdt in dat binnen deze zones uitsluitend bomen worden gekapt, waarbij de stobben blijven zitten. Er vinden met andere woorden geen graafwerkzaamheden plaats. De totale oppervlakte van deze maatregel bedraagt circa 7,6 ha.

5. Bosomvorming

In deze gebieden worden bomen gekapt, waarbij de stobben niet worden verwijderd. Uitsluitend de strooisellaag wordt verwijderd (max. 5 cm -Mv). Er vindt hier geen vergraving van de bodem plaats. In een aantal zones in het zuidelijke deel van het plangebied zijn de bomen reeds geveld en wordt uitsluitend nog de strooisellaag verwijderd, dat betreft de maatregel *bosomvorming Brabants Landschap fase 1* op figuur 2 (oppervlakte = 18,3 ha). De totale oppervlakte van de gebieden waarbinnen bosomvorming zal plaatsvinden bedraagt 151,8 ha.

Samenvatting

Het merendeel van de maatregelen, zoals het dempen van sloten, het vrijzetten van oevers en bosomvorming, betreft ingrepen waarbij geen vergraving van de bodem zal plaatsvinden. Uitzondering hierop vormen het graven van nieuwe sloten in het plangebied en het afgraven van de fosfaathoudende bovengrond op enkele percelen ter hoogte van het Greveschutven.

3 Toetsing gemeentelijk beleid

3.1 Inleiding

Het archeologische beleid van de gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard is gebaseerd op de archeologische verwachtingskaart (Erfgoedkaart) die door de SRE in 2012 is opgesteld (zie figuur 3). Beleidsregels voor een gebied zijn immers rechtstreeks gekoppeld aan de achterliggende archeologische (verwachtings)waarden van dit gebied. Om de adviezen uit de studie uit 2011 te kunnen toetsen aan het huidige archeologische beleid van de gemeente is het noodzakelijk om beide verwachtingsmodellen met elkaar te vergelijken.

Een detailstudie tussen beide verwachtingsmodellen zou ons in het kader van dit onderzoek en met betrekking tot de geplande ingrepen te ver leiden. Wel, zullen de belangrijkste eigenschappen van beide verwachtingsmodellen op een rijtje worden gezet in dit hoofdstuk en zullen specifiek de overeenkomsten en verschillen ter hoogte van het plangebied in beschouwing worden genomen. Voor de uitgebreide informatie over beide verwachtingsmodellen wordt verwezen naar RAAP-rapport 2286 (Sprengers, 2012) en de Toelichting bij de Erfgoedkaarten (Berkvens, e.a., 2011/2012; atlas.sremiliedienst.nl).

3.2 Overeenkomsten en verschillen tussen de verwachtingsmodellen van RAAP en SRE

Het totale verwachtingsmodel voor het plangebied is de som van drie deelmodellen, namelijk een verwachtingsmodel voor jager-verzamelaars, een model voor landbouwers en een model voor natte landschappen. In onderhavig hoofdstuk zullen de verschillen en overeenkomsten tussen de studie van RAAP en die van de SRE worden geformuleerd.

Het verwachtingsmodel voor jager-verzamelaars

De overeenkomst tussen beide modellen bestaat erin dat dezelfde gradiëntzones rond natte laagten zijn gebruikt. Gradiëntzones zijn overgangsgebieden van nat/laag naar droog/hoog, waarbinnen de meeste kampementen van jager-verzamelaars worden aangetroffen. Voor beide studies is geopteerd om gradiëntzones van 200 m rond vennen en natte laagten aan te houden.

Het grote verschil tussen beide studies komt tot uiting in de definiëring en begrenzing van de natte laagtes waarrond deze gradiëntzones liggen. Omdat het verwachtingsmodel van de SRE is opgesteld voor een veel groter gebied is ook de begrenzing van de natte laagten globaler. De studie van RAAP is voor het plangebied veel specifiekier waardoor historische en huidige natte laagten zijn verfijnd aan de hand van historische kaarten en het zeer nauwkeurige AHN. Hierdoor is er een groter detail ontstaan voor het plangebied.

Het verwachtingsmodel voor landbouwers

Beide modellen hanteren een gelijkaardig verwachtingsmodel voor landbouwende gemeenschappen. Voor beide studies heeft een statistische analyse plaatsgevonden waarbij het aantal vindplaatsen dat is aangetroffen per bodemeenheid ook rechtstreeks in verband staat met de verwachtingswaarde van deze bodemeenheid. Het grote verschil tussen beide studies is dat het verwachtingsmodel van RAAP ook rekening houdt met de ontwatering van de gronden. Wegens het fluctuerend karakter van de grondwaterspiegel in het verleden heeft de SRE echter geen rekening gehouden met dit verschijnsel. Concreet komt dit erop neer dat bepaalde gebieden op de kaart van RAAP een middelhoge verwachting hebben gekregen voor landbouwers, terwijl deze bodemeenheid op de kaart van de SRE een hoge verwachting bezit voor landbouwers.

Het verwachtingsmodel voor natte landschappen

Het is al eerder vermeld dat de natte laagten in het plangebied ten gevolge van de schaalgrootte gedetailleerder in kaart zijn gebracht in de studie van RAAP. Het grote verschil tussen beide verwachtingsmodellen is, daarnaast, te vinden in de begrenzing en opdeling van deze natte laagten in specifieke verwachtingszones voor natte landschappen. Het model van de SRE houdt uitsluitend rekening met eventuele beekovergangen of voorden en bekende watermolens, terwijl de studie van RAAP voor het plangebied 7 verschillende verwachtingszones heeft gedefinieerd:

1. kans op het voorkomen van beekovergangen, rituele deposities en afvaldumps;
2. kans op het voorkomen van veenwegen;
3. kans op het voorkomen van afvaldumps (en rituele deposities);
4. kans op het voorkomen van paleo-ecologische resten;
5. kans op het voorkomen van paleo-ecologische resten en afvaldumps;
6. kans op het voorkomen van paleo-ecologische resten en veenwegen;
7. onbekende archeologische verwachting.

Specifiek

Daarnaast dient opgemerkt te worden dat de studie van de SRE ook intensief gebruik heeft gemaakt van gegevens over gekende bodemverstoringen die bij de gemeenten beschikbaar waren en die in het kader van het opstellen van het verwachtingsmodel achterhaald zijn middels verkennend booronderzoek. Dit in tegenstelling tot de RAAP-studie uit 2011, waarin uitsluitend gebruik is gemaakt van gekende ontgrondingsgegevens die door de provincie beschikbaar zijn gesteld.

3.3 Geplande ingrepen

Ten zuiden van het Greveschutven (zie figuur 4) zal in twee zones (12,4 ha) de fosfaathoudende bovengrond worden verwijderd tot een diepte van maximaal 60 cm -Mv. Tevens zullen hier ook twee nieuwe sloten worden gegraven tot een maximale diepte van 100 cm -Mv over een gezamenlijke afstand van 488 m. Op de Erfgoedkaart bezit het meest zuidwestelijke gelegen gebied een lage archeologische verwachting. Ook de sloot die hier wordt aangelegd, ligt volgens de

Erfgoedkaart in een zone met een lage archeologische verwachting. Op de RAAP-kaart bezit het gebied echter overwegend een onbekende archeologische verwachting voor natte landschappen omdat het grotendeels binnen een oud ven ligt waarvan de contouren nog duidelijk zichtbaar zijn op het AHN en op historische kaarten omstreeks 1830. Twee smalle zones in het uiterste westen en oosten van het gebied bezitten hierdoor een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars. Ook de eerder vermelde sloot ligt volgens de RAAP-kaart in een zone met een hoge verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars. Het andere gebied en de andere sloot, die zich direct ten zuiden van het Greveschutven bevinden, bezitten op beide kaarten een gelijkaardige verwachting, namelijk een hoge archeologische verwachting (voor vindplaatsen van jager-verzamelaars).

Direct ten noordwesten van het Greveschutven (zie figuur 5) zal in 3 gebieden (7,1 ha) de fosfaathoudende bovengrond worden verwijderd tot een diepte van maximaal 30 cm -Mv. Het belangrijkste verschil tussen beide verwachtingskaarten betreft voor dit gebied de verwerking van recente gegevens omtrent bodemverstoring in de Erfgoedkaart. Hieruit blijkt dat de bodem in de drie gebieden zwaar verstoord is. Uitsluitend het uiterste zuidwestelijk deel van het meest zuidelijke gebied bezit nog een hoge verwachting (voor vindplaatsen van jager-verzamelaars).

3.4 Conclusie

Samenvattend kan besloten worden dat aan de opbouw van beide kaarten een gelijkaardig verwachtingsmodel ten grondslag ligt. De verschillen tussen beide modellen zijn niet zozeer het gevolg van andere beslissingscriteria, dan wel de schaalgrootte van de studies. Tijdens de studie van RAAP uit 2011 zijn de natte landschappen binnen het plangebied veel strakker gedefinieerd. Dit heeft niet alleen geleid tot een duidelijkere definiëring van verwachtingszones binnen deze natte landschappen, maar dit heeft ook zijn invloed gehad op de ligging en begrenzing van gradiëntzones binnen het plangebied.

4 Aanbevelingen

4.1 Algemeen

Algemeen geldt dat uitsluitend de bodemverstorende ingrepen, zoals het graven van nieuwe sloten en het afgraven van de fosfaathoudende bovengrond, vergunningsplichtig zijn. Specifieke adviezen voor deze ingrepen zijn opgenomen in § 4.2.

Hoewel het dempen van de sloten binnen de archeologische rijksmonumenten en/of gemeentelijke monumenten niet vergunningsplichtig is, zijn hier toch enkele randvoorwaarden aan verbonden. Deze randvoorwaarden gelden ook voor de gebieden waar bosomvorming is gepland binnen de zones met een hoge archeologische verwachting. De werkzaamheden dienen namelijk zodanig te worden uitgevoerd dat er geen beschadiging van de ondergrond zal plaatsvinden. Archeologische resten worden in deze gebieden immers direct onder het oppervlak verwacht en zijn bijgevolg ook zeer kwetsbaar. Werkzaamheden binnen een monument of binnen zones met een hoge archeologische verwachting dienen aan het bevoegd gezag gemeld te worden en dienen vergezeld te zijn van een plan van aanpak (PvA) waarin de praktische uitvoering van de werken staat beschreven. In dit PvA moet duidelijk tot uiting komen welke maatregelen worden genomen om bodemverstoringen te vermijden (aanpassen bandendruk, vermijden van werkzaamheden tijdens drassige perioden, etc.). Voor rijksmonumenten kan hiervoor contact worden opgenomen met [REDACTED] van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed [REDACTED]

[REDACTED] Voor werkzaamheden buiten de rijksmonumenten kan rechtstreeks contact worden opgenomen met de archeologisch adviseur voor de gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard, namelijk de SRE (contactpersoon: [REDACTED] [REDACTED])

4.2 Specifiek

Ten zuidwesten van het Greveschutven zal in twee zones de fosfaathoudende bovengrond worden verwijderd tot een diepte van maximaal 60 cm -Mv. Tevens zullen hier ook twee nieuwe sloten worden gegraven tot een maximale diepte van 100 cm -Mv over een gezamenlijke afstand van 488 m. De ingrepen die gelegen zijn in zones met een hoge archeologische verwachting voor jager-verzamelaars (zie ook figuur 4) dienen archeologisch onderzocht te worden middels een verkennend booronderzoek alvorens de aanvang van de graafwerkzaamheden (zie figuur 6: roze kleur). Het overgrote deel van de meest zuidwestelijk geplande afgraving bezit echter een onbekende archeologische verwachting voor natte landschappen. Deze zone dient archeologisch onderzocht te worden middels een extensieve archeologische begeleiding (inspectie) tijdens en na de graafwerkzaamheden (zie figuur 6: groene kleur).

Direct ten noorden van het Greveschutven zal in 3 gebieden de fosfaathoudende bovengrond worden verwijderd tot een diepte van maximaal 30 cm -Mv. De twee noordelijke gebieden liggen in een zone waar de bodem volgens de Erfgoedkaart verstoord is. Hier gelden geen restricties ten aanzien van de geplande ingrepen (zie figuur 7: gele kleur). Het zuidelijke deel bezit deels nog een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars. Dit gebied dient archeologisch onderzocht te worden middels een verkennend booronderzoek alvorens de graafwerkzaamheden (zie figuur 7: roze kleur).

Het verkennend booronderzoek in de zones met een hoge archeologische verwachting voor jager-verzamelaars heeft tot doel om de bodemopbouw ter plaatse te controleren. Vindplaatsen van jager-verzamelaars bestaan voornamelijk uit een vondststrooiing van vuurstenen artefacten, die voorkomen in de bovenste bodemhorizonten (E- en B-horizonten). Deze vindplaatsen zijn bijzonder gevoelig voor bodemversturende activiteiten. De mate van intactheid van de bodem hangt hier dan ook zeer sterk samen met de gaafheid van een eventuele vindplaats.

In zones waar een extensieve archeologische begeleiding (inspectie) van de werkzaamheden is geadviseerd, bestaan de archeologische werkzaamheden uit een regelmatige inspectie van de gegraven vlakken tijdens en na de graafwerkzaamheden. Voorafgaand aan de archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden dient een Programma van Eisen (PvE) te worden opgesteld. Hierin worden de randvoorwaarden bepaald, ten aanzien van het onderzoek. Dit PvE dient in overeenstemming te zijn met de richtlijnen die door het bevoegd gezag, de gemeente Waalre, worden gesteld.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek kan contact opgenomen worden met het bevoegd gezag (het Rijk, de gemeente Waalre, de gemeente Heeze-Leende). Als contactpersonen voor het bevoegd gezag treden op:

Gemeente Waalre: [redacted]

Gemeente Heeze-Leende: [redacted]

Gemeente Valkenswaard: [redacted]

Adviseur van de gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard: Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE), contactpersoon: [redacted]

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Monumentenzorg): [redacted]

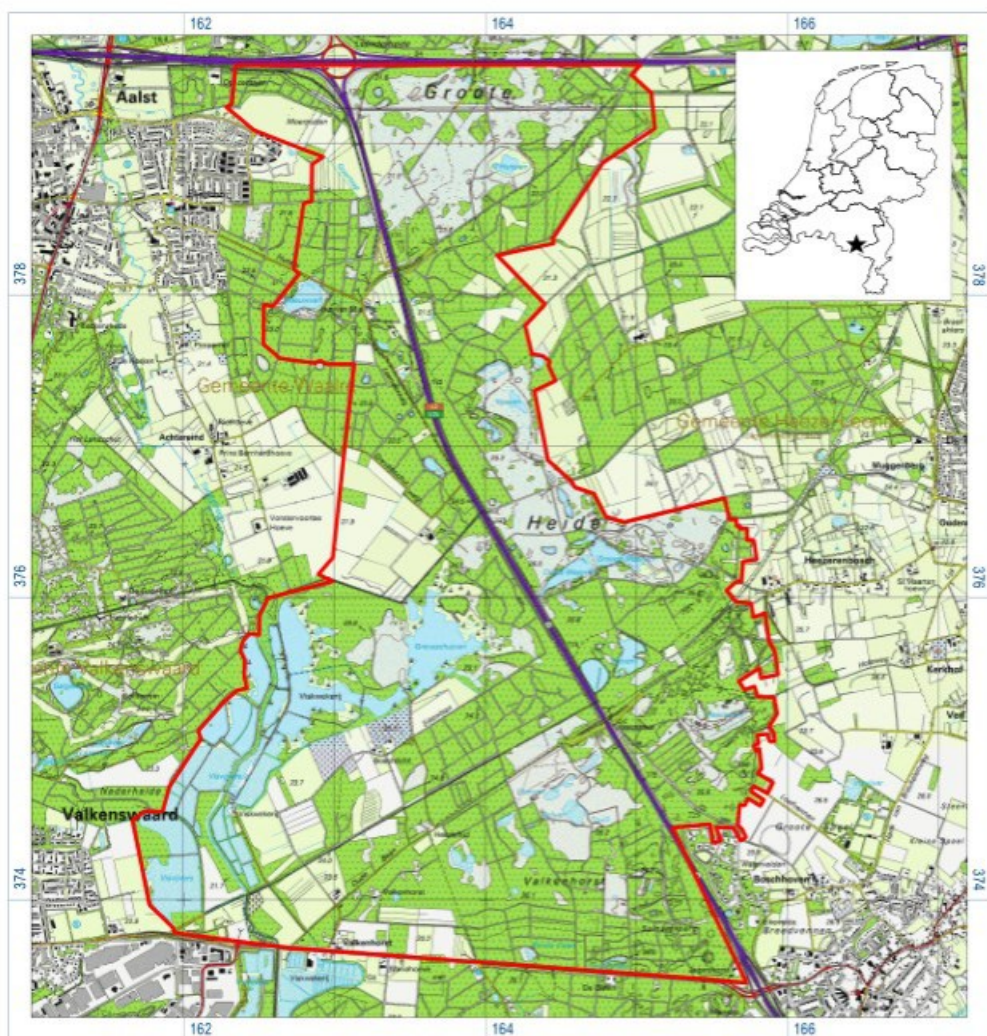
Als contactpersoon voor RAAP treedt op: [redacted]

Literatuur

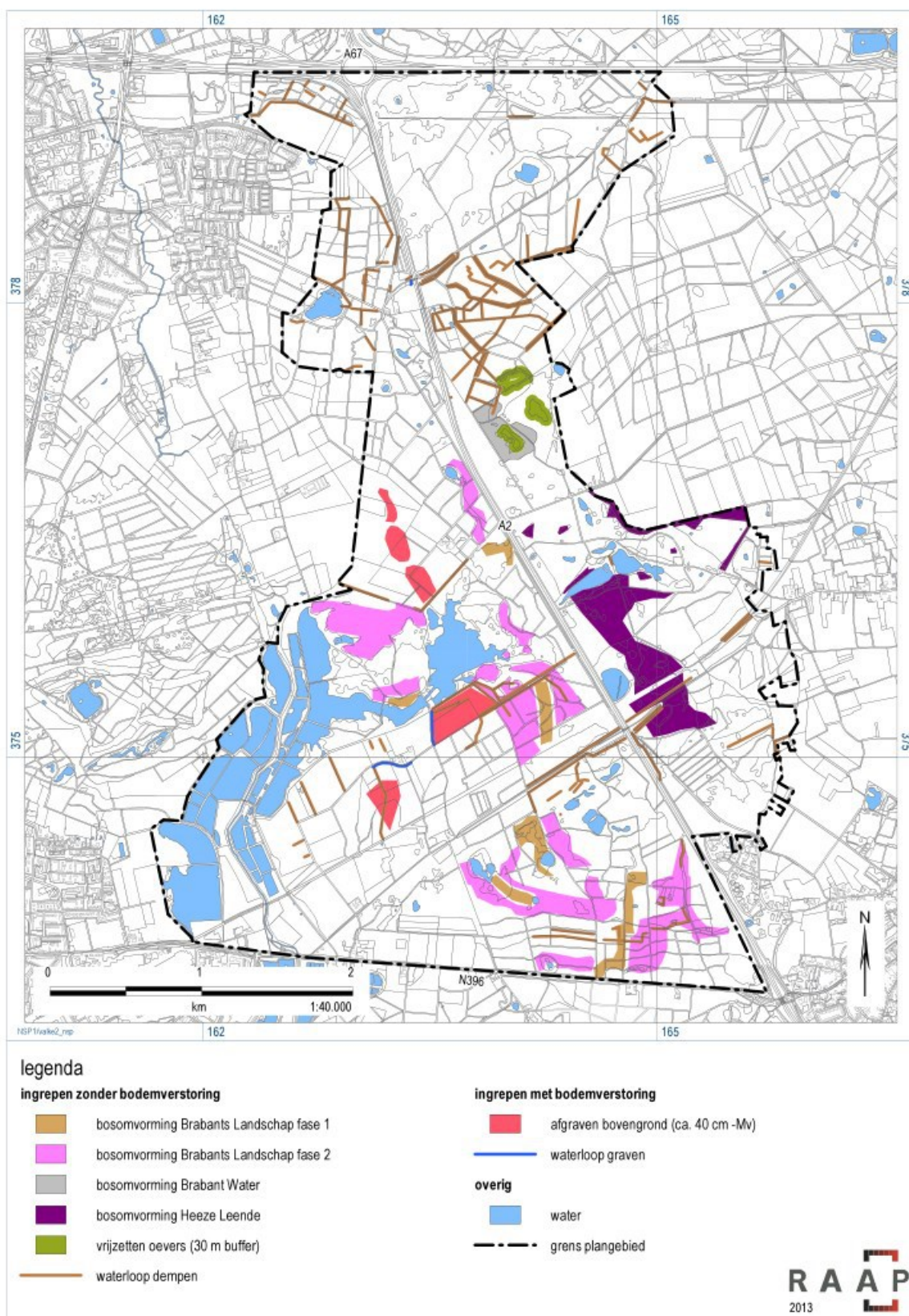
- Berkvens, R., e.a.**, 2011/2012. Kempisch erfgoed in beeld. Een regionale erfgoedkaart voor de Kempen- en A2 gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot, Reusel-De Mierden, Waalre, Valkenswaard, Cranendonck en Heeze-Leende. SRE Milieudienst, Eindhoven.
- Deeben, J.H.C. (red.)**, 2008. De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie *Rapportage Archeologische Monumentenzorg* 155. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (info: www.cultureelerfgoed.nl).
- CCvD**, 2008. *KNA Leidraad Beekdalen in Pleistoceen Nederland. Deel I, Leidraad Archeologisch Onderzoek van Beekdalen in Pleistoceen Nederland*. SIKB 01-07-02008 (versie 1.0).
- Provincie Noord-Brabant**, 2011. *Advies Archeologische Monumentenzorg, zaaknr. C2036874 d.d. 15 december 2011*. Provincie Noord-Brabant, directie SCO.
- Sprengers, N.**, 2012. Natte Natuurparel Valkenhorst, gemeenten Waalre, Heeze-Leende en Valkenswaard; archeologisch vooronderzoek: een archeologische verwachtings- en advieskaart. *RAAP-rapport 2286*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

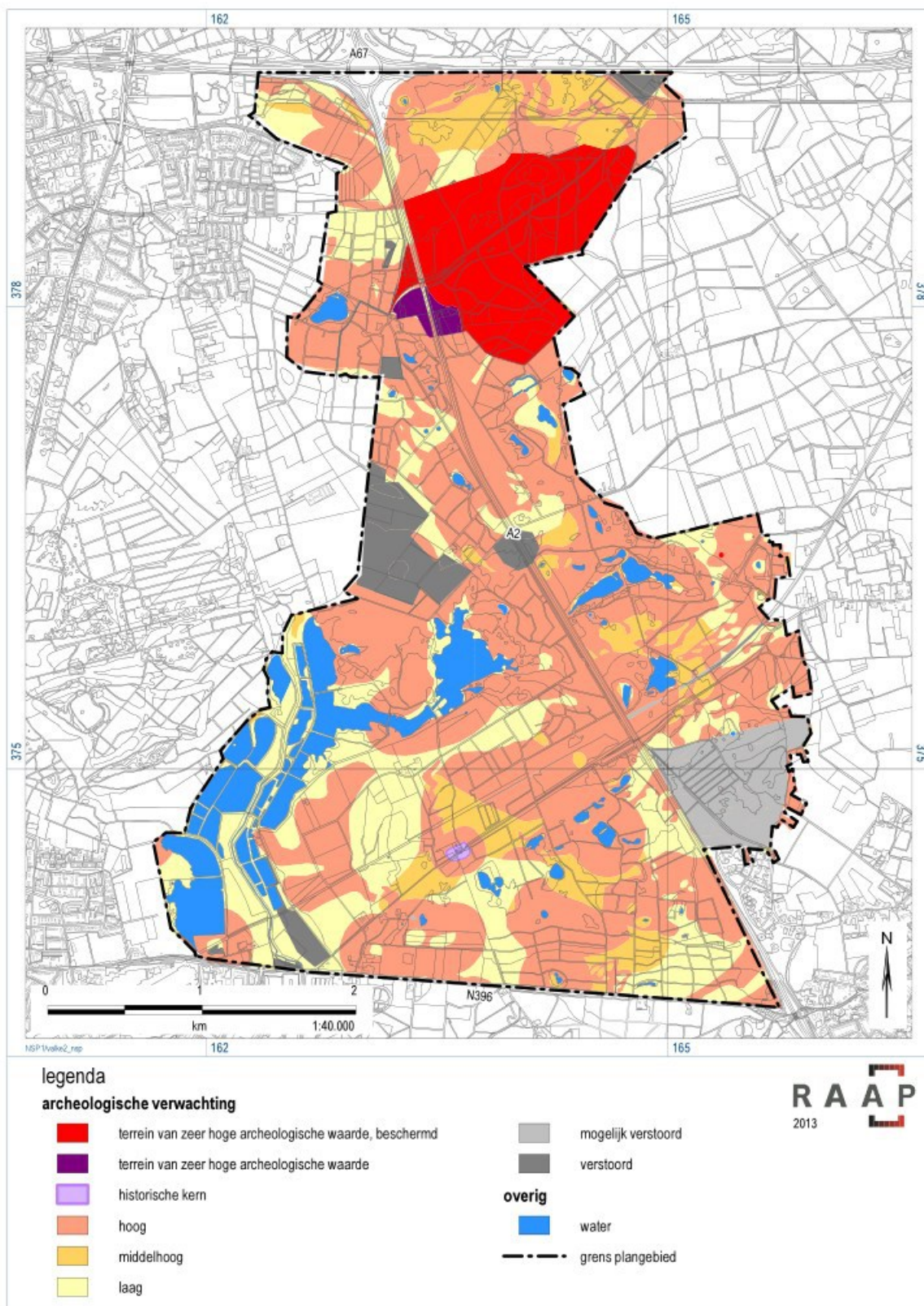
- Figuur 1.** Ligging plangebied (rood). Inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Maatregelenkaart.
- Figuur 3.** uitsnede van de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (bron: SRE).
- Figuur 4.** Bodemverstorende ingrepen ten zuiden en zuidwesten van het Greveschutven, geprojecteerd op de archeologische verwachtingskaart van RAAP uit 2011 (A) en op de Erfgoedkaart van de SRE uit 2012 (B).
- Figuur 5.** Bodemverstorende ingrepen ten noordwesten van het Greveschutven, geprojecteerd op de archeologische verwachtingskaart van RAAP uit 2011 (A) en op de Erfgoedkaart van de SRE uit 2012 (B).
- Figuur 6.** Archeologische methodenkaart voor de ingrepen ten zuidwesten van het Greveschutven.
- Figuur 7.** Archeologische methodenkaart voor de ingrepen ten noorden van het Greveschutven.

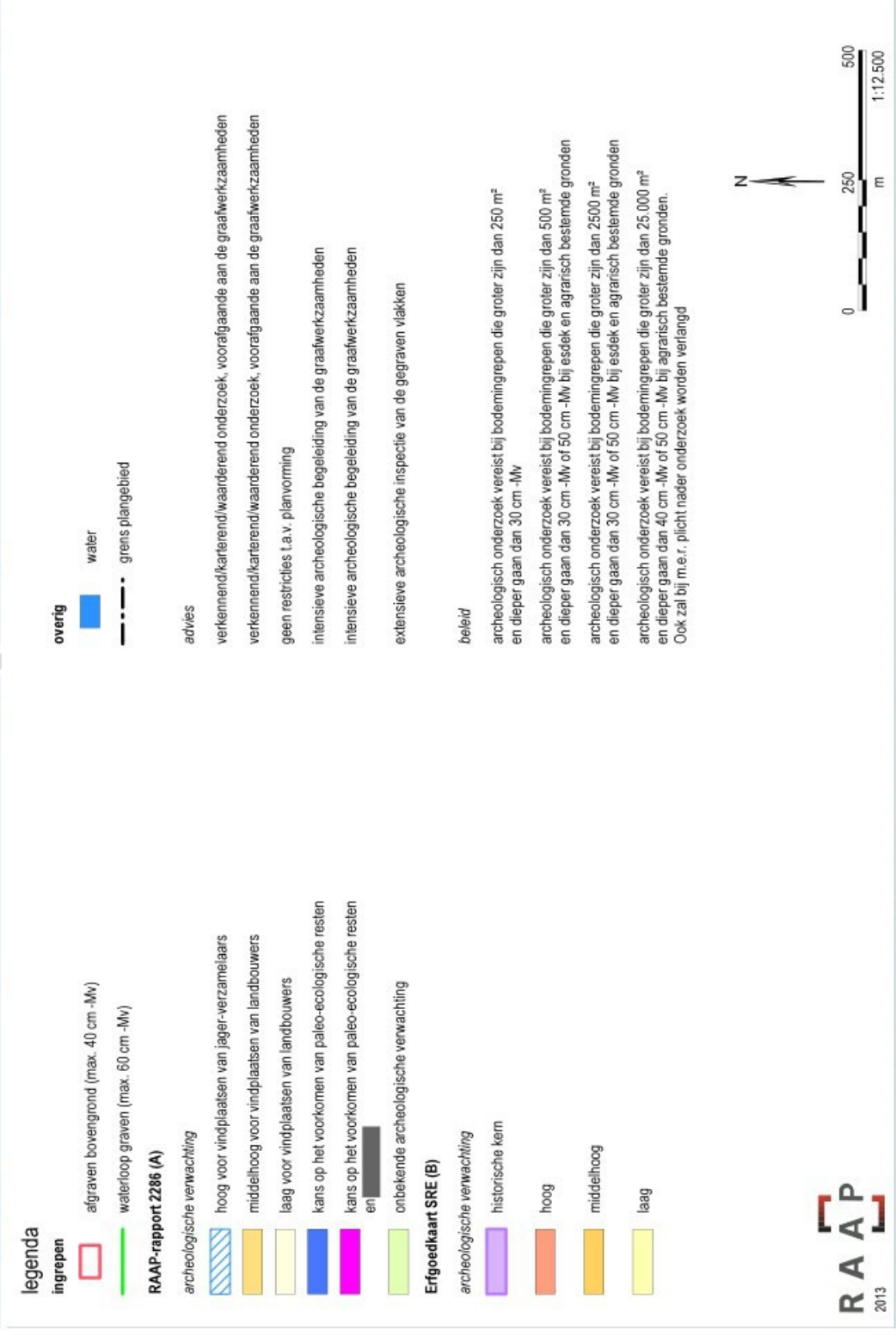
Figuur 1. Ligging plangebied (rode lijn); inzet: ligging in Nederland (ster).

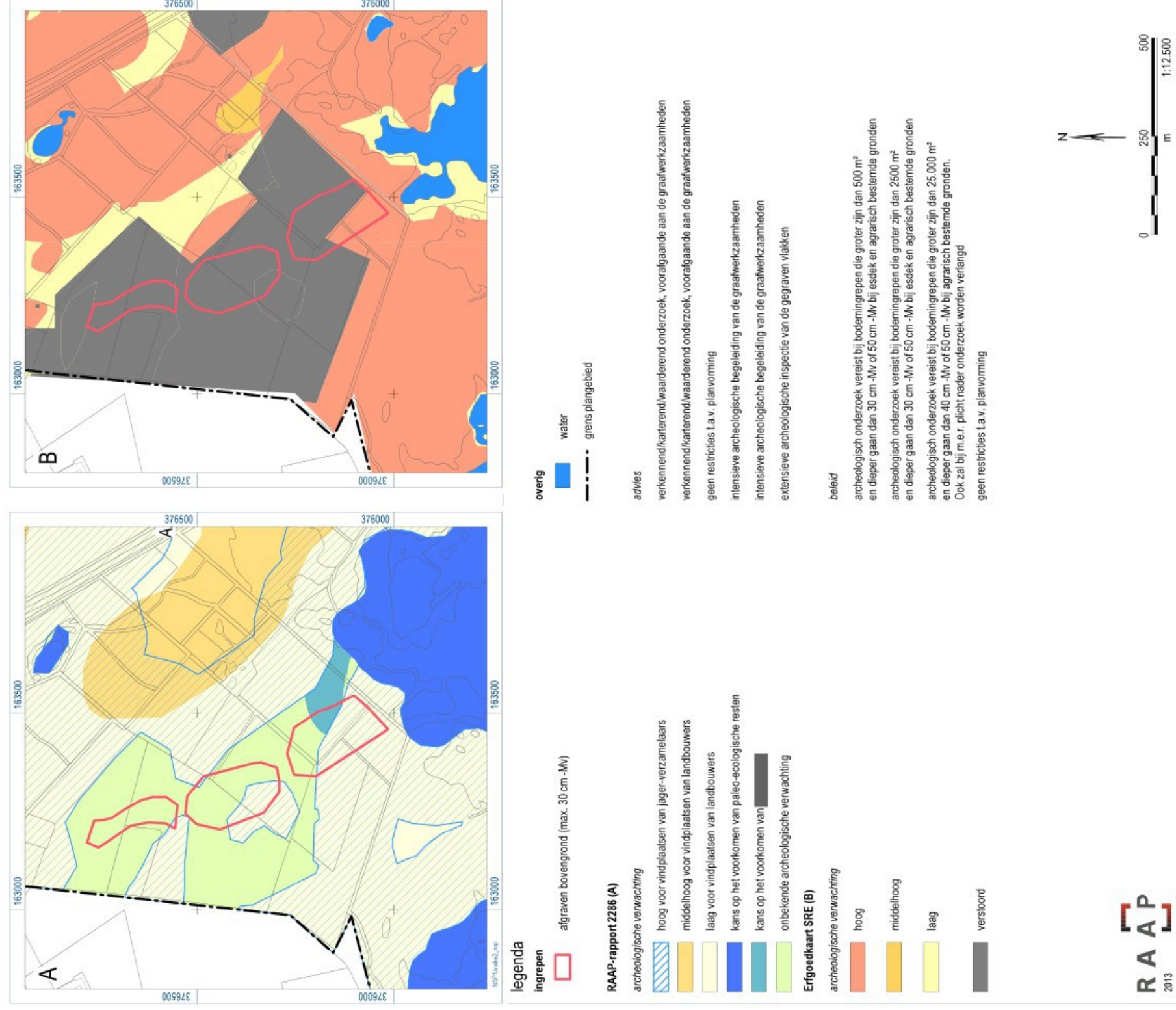
Figuur 2. Maatregelenkaart.

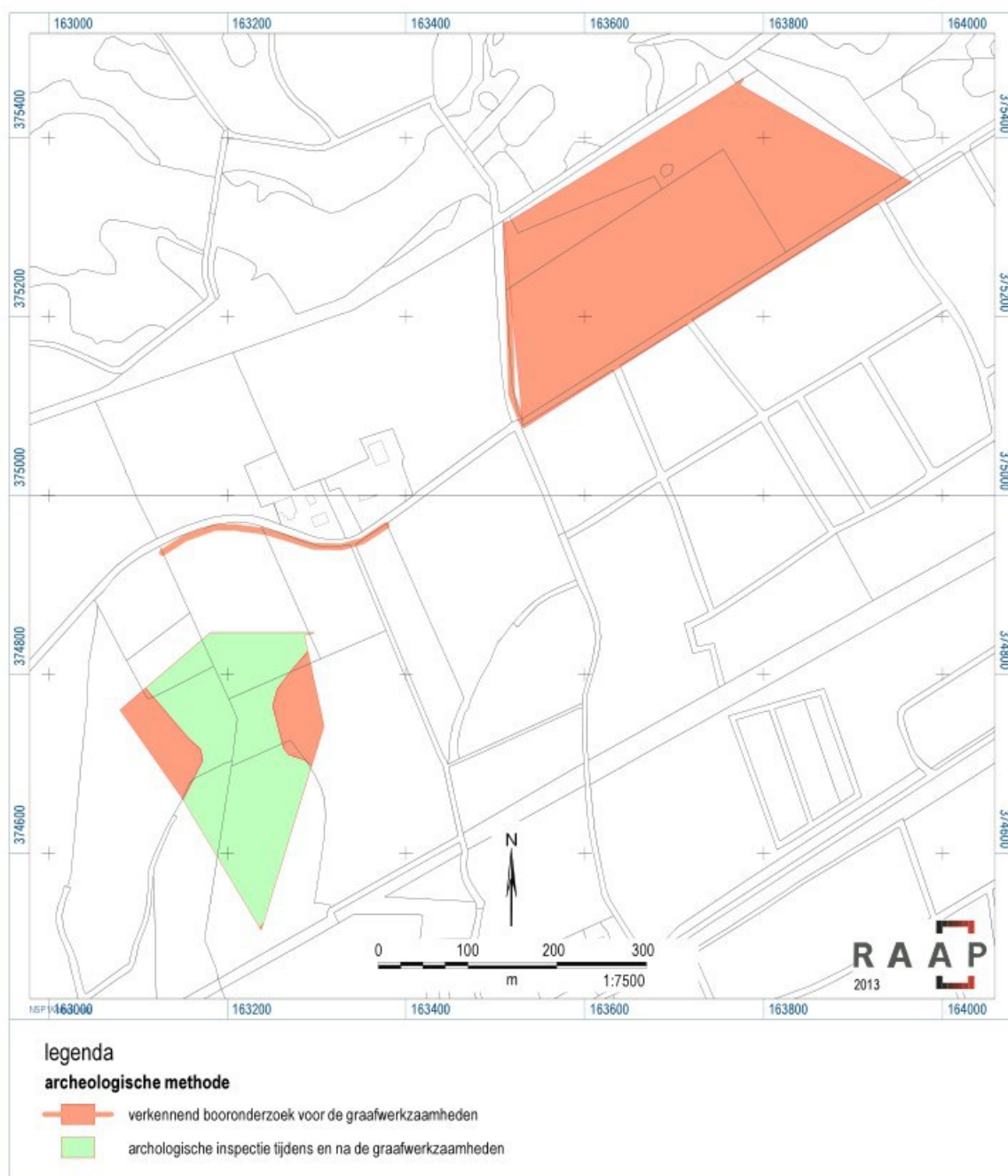
Figuur 3. Uitsnede van de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (bron: SRE).

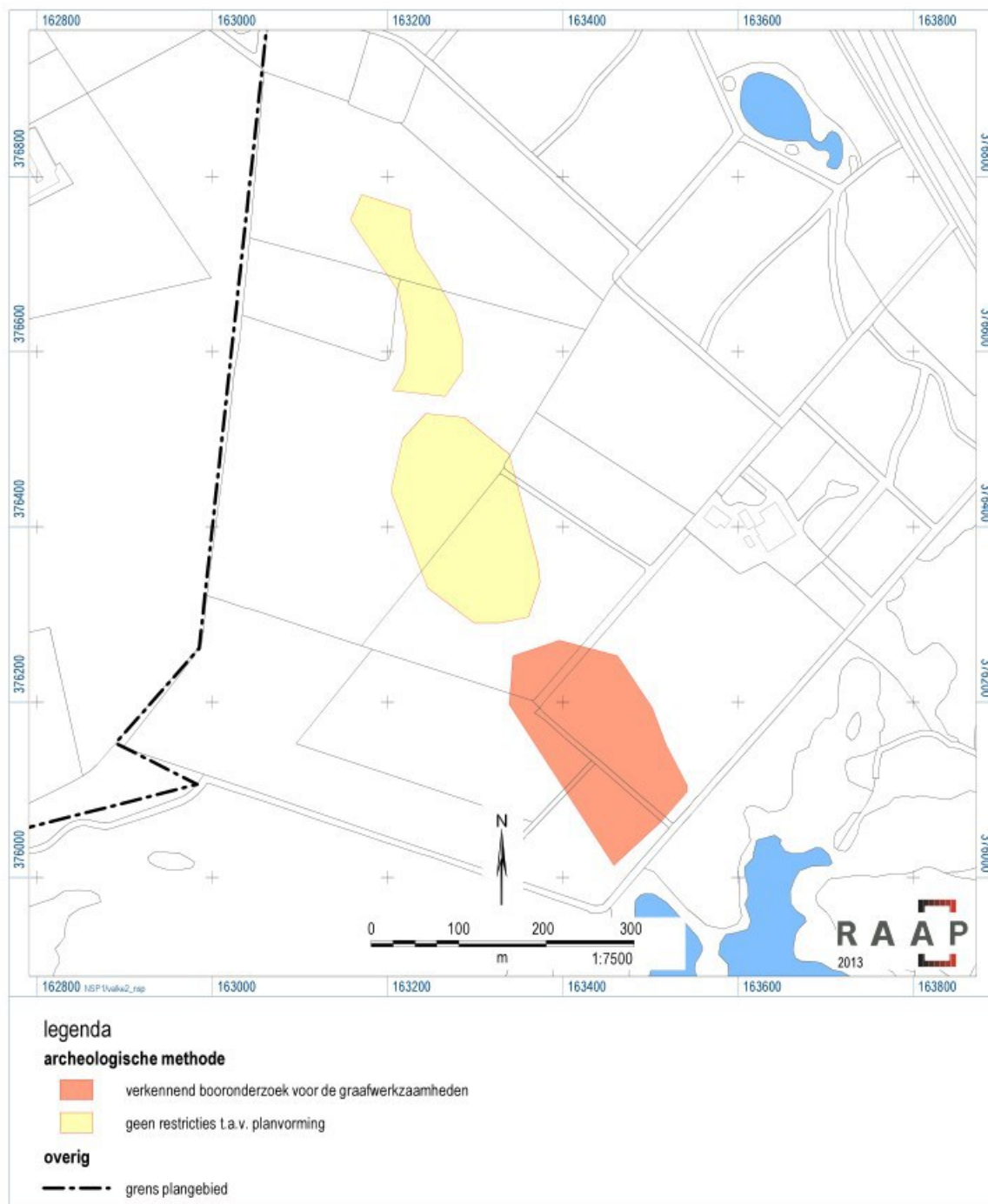
Figuur 4. Bodemverstoringe ingrepen ten zuiden en zuidwesten van het Greveschutven, geprojecteerd op de archeologische verwachtingskaart van RAAP uit 2011 (A) en op de Erfgoedkaart van de SRE uit 2012 (B).

Figuur 5. Bodemverstoringe ingrepen ten noordwesten van het Greveschutven, geprojecteerd op de archeologische verwachtingskaart van RAAP uit 2011 (A) en op de Erfgoedkaart van de SRE uit 2012 (B).

Figuur 6. Archeologische methodenkaart voor de ingrepen ten zuidwesten van het Greveschutven.

Figuur 7. Archeologische methodenkaart voor de ingrepen ten noorden van het Greveschutven.